

Ciudadà i Estat en un món global: un debat

A favor de la modèstia i l'Estat nació

En resposta a Benhabib

Michael Walzer

En la seva resposta, l'autor remarca la sensatesa d'algunes de les propostes de Benhabib, però considera que aquesta sobreestima l'abast de la crisi de les institucions estatals. En l'envitricollat tema de la immigració, tampoc acaba d'haver-hi acord entre tots dos pensadors: davant la vaga proposta de «fronteres poroses», Walzer sosté la seva coneguda posició del dret dels països –limitat per altres drets– a controlar el flux d'entrada d'immigrants al seu territori si veuen seriosament amenaçada la seva cohesió social.

La primera cosa que he de dir, tot i que només té importància per a mi, és que no sóc ni he estat mai un «republicà cívic». Estic completament d'acord amb Seyla Benhabib que un govern democràtic «es compon de grups i subgrups culturals [...] tradicions i contratradicions». En la meua professió m'he dedicat a descriure les diferències i a defensar el pluralisme. Però tant és. Benhabib toca una sèrie de qüestions importants, i és d'aquestes que vull parlar. Ella sosté que hi ha una «disgregació» dels elements constitutius de la ciutadania republicana. És una manera enrevessada de descriure unes propostes modestes i sensates. Però també insinua una postura molt més radical. Procuraré dir alguna cosa del conflicte entre la seva modèstia i el seu radicalisme, i ho faré sota cinc epígrafs.

UN I MOLTS

Tot i que Benhabib procura reconèixer que hi ha «alguna variació en el conjunt de les comunitats polítiques actuals» i que els continguts dels drets humans i de ciutadania «sempre s'han d'explicar amb detall tenint en compte les tradicions i les pràctiques històriques concretes», principalment intenta arribar a una descripció única de l'Estat nació contemporani i un únic conjunt de recomanacions polítiques («harmonitzades» per a tot Europa i –tant de bo fos possible– per a tot el món). Però no aporta exemples de com un dret humà en concret podria haver de ser «explicat amb detall» de manera diferent segons les diverses tradicions històriques. A més, sembla adoptar precisament la postura contrària: que els drets humans sempre i en tot lloc són el trumfo que venç les tradicions.

Però no queda gens clar fins on vol anar realment, fins on voldríem anar qualsevol de nosaltres, a l'hora de fer valer el «trumfo». La idea que hi ha una única política correcta –ja sigui de fronteres obertes, de fronteres poroses, d'immigració senzilla, de nacionalització senzilla o de ciutadania per etapes–, segons diu Benhabib, segur que trobarà una oposició.

Com més detallats i
extensius siguin els
drets humans
universals, més
necessitaran un règim
polític únic, que hauria
d'instal·lar-se a tot arreu
del món

Aquesta política hauria d'imposar-se amb prudència, diu, per tal que no generi unes idees polítiques de ressentiment i fanatisme. Recomana «educació política», que en realitat, ja que està parlant d'adults, significa reeducació.

Però la reeducació és perillosa. Em sembla millor, no només per prudència sinó també des del punt de vista moral, adoptar una interpretació molt més àmplia de la diferència que la que ella presenta. No hi ha un únic model que predomini o sorgeixi. Més aviat hi ha diferents gammes de diferència (i de poble baix) i diferents tipus de diferències en societats diferents. I hi ha bons motius per pensar que les polítiques d'immigració, nacionalització i ciutadania també haurien de ser diferents. Els drets humans universals es poden adaptar de maneres diverses; és a dir, es poden adaptar si hom té una idea convenientment minimalista de què són. Com més detallats i extensius siguin els drets, més necessitaran un règim polític únic, que hauria d'instal·lar-se a tot arreu del món. I això demanaria al seu torn molta «educació política».

VOTACIÓ I PARTICIPACIÓ

Com he dit, les propostes reals de Benhabib són modestes. Sosté, per exemple, que s'hauria de permetre als treballadors estrangers i als forasters residents de votar a les eleccions municipals. Aquesta va ser una pràctica bastant comuna als Estats Units en el segle XIX, i sembla una bona idea, especialment quan la nacionalització és difícil, llarga i pesada, o quan és controvertida. (Els EUA també ofereixen un bon exemple d'autèntic republicanisme cívic: la proposta del moviment polític indigenista Know Nothing de la dècada de 1840, segons la qual caldrien 21 anys de residència per obtenir la nacionalitat. Se suposava que això possibilitaria educar adequadament els immigrants procedents de països de règims feudals i monàrquics.)

Benhabib reconeix el perill de la seva proposta: podria conduir a una «estrangeria permanent». A causa d'aquest perill, a *Spheres of justice* [Esferes de justícia] sostinc que, en els estats nació democràtics, els estrangers residents, els treballadors estrangers i tots els altres grups que es poden incloure en l'antiga categoria atenenca del metec s'haurien d'encaminar cap a la plena ciutadania. Com que en molts països d'Europa totes les decisions importants es prenen en el nivell nacional, no pas el local, els drets més importants de precitadania són probablement els de l'organització política i econòmica. Permetre als nous immigrants votar a les eleccions municipals seria una reforma útil, però és més important que siguin capaços de pactar col·lectivament i participar lliurement en els moviments socials. Estic segur que Benhabib

està d'acord que, fossin quines fossin les condicions que ella o jo voldríem atribuir a la ciutadania, el dret d'organitzar sindicats i d'unir-se a moviments és incondicional.

IMMIGRACIÓ

Aquest és el problema veritablement difícil, precisament perquè un cop que les persones són a dins, en un sentit o altre participen en la presa de decisions democràtica. No sóc capaç d'entendre la postura de Benhabib en relació amb la immigració. Diu que està a favor de les fronteres poroses però no obertes. Si «porós» vol dir «no obert», aleshores, en algun nivell de l'organització política ha d'existir per força un dret a «controlar i de vegades limitar el flux d'immigrants». Però és la meua postura la que ella cita per il·lustrar la postura «republicana cívica» que pretén qüestionar.

Considerem alguns exemples, reals i hipotètics. Possiblement la característica més destacable de la història d'Amèrica sigui el procés llarg i difícil a través del qual els angloamericans van permetre convertir-se en una minoria en el país que sens dubte creien que era «el seu». Alguns s'hi van resistir; l'agitació dels indis de vegades va ser ferotge, però, bàsicament, van deixar que es produís. Darrere hi havia raons econòmiques, evidentment, i grans espais buits per omplir, però tot i així, durant llargs períodes de temps les fronteres americanes no van ser poroses, sinó literalment obertes. Certament crec que els angloamericans van fer bé d'obrir-les, i que tancar-les hauria estat equivocat. Però això és perquè ells mateixos eren immigrants. No m'imagino els danesos, per exemple, o els francesos, o els ciutadans de qualsevol altra nació majoritària fundada de temps i basada en un territori, no fent res per evitar esdevenir una minoria en el seu propi país. No tot el món és Amèrica. En estats nació com Dinamarca, la nació cultural i la nació política estan connectades estretament, i em sembla que per sobre d'aquestes hi ha un dret a (intentar) mantenir la connexió quan es veu realment amenaçada. És aquella mena de cas límit que estableix el dret de tancament. Però sense arribar al límit, aquest dret pot ser invalidat per altres drets. ¿Benhabib hi està d'acord o en desacord? Diu que «si hi ha un dret humà fonamental de sortir, també hi ha d'haver un dret humà fonamental d'entrar». ¿Però això què significa? ¿Deixar entrar a tot arreu i en qualsevol nombre? ¿Qui ho decideix?

En els estats nació democràtics, els estrangers residents i els treballadors estrangers s'haurien d'encaminar cap a la plena ciutadania

AJUDA

Pot ser que el dret humà fonamental dels refugiats no sigui ser admès aquí o allà, sinó senzillament rebre ajuda. L'ajuda pot adoptar diferents formes: intervenció política o militar per canviar les condicions que forçaven en primer lloc els refugiats a fugir, de manera que puguin

tornar al seu país; la mobilització de recursos cap al seu propi país de manera que hi puguin menar una vida decent; cert grau de supervisió internacional, duta a terme per agències més compromeses amb l'igualitarisme mundial que les que existeixen avui dia, per garantir els drets dels refugiats en el seu país o per organitzar l'ajut econòmic. Pel que suggereix Benhabib, és necessari imaginar una diversitat de règims nacionals, regionals i mundials que operessin a diferents nivells, proporcionessin diferents tipus d'ajuts i atraguessin de maneres diverses la lleialtat d'homes i dones individuals. Però tot això no és tan difícil d'imaginar; em sembla que ho és molt més l'igualitarisme necessari. Les lleialtats dividides són una característica de la vida política; no hi ha hagut cap república que hagi dut a terme l'objectiu rousseauià-jacobí d'aprofitar tot l'afecte i la dedicació dels seus ciutadans. Jo disgrego els meus compromisos cada dia.

L'ESTAT

Malgrat tot, l'Estat nació continua sent un instrument decisiu de la política democràtica. En el número de tardor del 2000 de *Dissent*, Goran Therborn sosté que els estats encara poden controlar aspectes fonamentals de la seva vida econòmica i mantenir sistemes assistencials. Seria

Si «porós» vol dir «no obert», aleshores, en algun nivell de l'organització política ha d'existir per força un dret a «controlar i de vegades limitar el flux d'immigrants»

desastrós si no fos així, ja que cap organisme mundial no està encara subjecte a un control democràtic total (ni tan sols parcial). Però si la política estatal encara és important, la ciutadania també ho és encara, i probablement seria equivocat anar massa lluny, massa de pressa, a descompondre'n els diversos elements. Encara depenem de la capacitat i la participació del ciutadà democràtic; hauríem de valorar molt encara la comunitat dels ciutadans.

Res del que realment proposa Benhabib va massa lluny, massa de pressa. No obstant això, el seu article sembla insinuar transformacions més grans, en reproduir allò que em sembla una interpretació exagerada de la decadència de l'autoritat i l'eficàcia de l'Estat. Les transformacions més grans pot ser que vinguin, més probablement com a aspectes d'una globalització extremament no democràtica. Dubto que ella o jo hi estiguem gaire d'acord; potser necessitem que ens reeduquin.

Michael Walzer és professor de Filosofia Política a la School of Social Science de l'Institute for Advanced Study, a Princeton (Nova Jersey, EUA), i coeditor de *Dissent*, revista progressista nord-americana.

Article publicat a *The Responsive Community* (vol 11, núm. 2, primavera 2001), amb el títol «Support for modesty and the nation-state». Reproduït amb autorització.

Traducció de l'anglès de Roser Soms.